

TÁJÉKOZTATÓ

2

Az 1988. febr.19-én a Rakpart Klub keretében megrendezett vitaest résztvevői felhívással fordultak a tudományos és felsőoktatási intézmények dolgozóihoz, illetve minden tudományos tevékenységet folytató állampolgárhoz, hogy dolgozzanak kimutatásokat autonóm érdekvédelmük megvalósításá formáira. Elhatározták, hogy egy ideiglenes koordinációs bizottság jöjjön létre e tevékenység összehangolása érdekében. Az ideiglenes koordinációs munkabizottság munkájában részt venni szándékozők febr.28-án tartották első megbeszélésüket.

A megbeszélés résztvevői megállapodtak abban, hogy egy autonóm, tartalmában és formájában új érdekvédelmi, szakszervezeti formáció kidolgozását és megvalósítását fogják elősegíteni, ugyanakkor ebben a stádiumban nem nyitnak vitát arról, hogy ez a formáció szervezetiileg a SZOT, illetve a Közalakalmazottak Szakszervezetén belül vagy kívül helyezkedjen-e el.

A megbeszélés első napirendjeként a szakszervezet alapfunkcióinak, legfőbb céljainak a tisztázása került terítékre. A vita során három lényeges súlypont körvonalazódott.

- * Munkavállalói érdekek védelme
- * A tudományos dolgozók, értelmiségiek, jelen szerveződés résztvevői politikai felelősségének kérdése hazánk válságos helyzetének megoldásában
- * Az érintett dolgozók által képviselt szakmák szakmai érdekvédelme

Világossá vált, hogy a munkavállalói, politikai és szakmai érdekvédelem egymástól lényegesen eltérő szerveződési formákban is megtestesülhet /szakszervezet, önszerveződő egyesület? pártszerű, politikai mozgalom; szakmai szövetségek, társulatok/, azonban a létrejövő szakszervezeti formáció sem szűkítheti le legfőbb céljait csupán a szűkebben értelmezett munkavállalói érdekvédelemre, az érdekvédelem megkerülhetetlen része a tágabb újraelosztási folyamatok kritikája, kontroll alá helyezése, megváltoztatása; illetve a szakszervezetbe tömörülők szakmájának érdekvédelme.

Ezzel együtt nyitva maradt az a kérdés, hogy e súlypontok hogyan viszonyulnának egymáshoz a konkrét érdekvédelmi tevékenységben, mennyiben összpontosuljon e tevékenység az egyes munkahelyek munkaadói-munkavállalói konfliktusaira, mennyire a közép és felső szintű intézményekkel való küzdelemre, mennyiben része e tevékenységeknek a rendszerszintű elosztási folyamatok kritikája, illetve a rendszerszintű problémákat feloldó alternatívák, koncepciók kidolgozása, felmutatása.

A külföldi és régebbi honi tapasztalatok is azt mutatják, hogy a szakszervezetek alapvetően védelmi szövetségek és politikai mozgalmak egyszerre és elválaszthatatlanul, elosztási harcukat egyszerre vívják a bérek és jövedelmek; az adók és az állami költségvetés; az árak és a munkakörülmények területén, harcolnak a munkavállalók gazdasági alávetettségének és állampolgári jogfosztottságának, korlátainak a felszámolásáért.

Alapelveként megfogalmazódott, hogy az új érdekvédelmi formáció elveti a megelőlegezett egyetértés, konszenzus és a transzmissziós funkcióbetöltés gyakorlatát, a "demokratikus centralizmus" elve helyett a demokratizmus elvei alapján épülne fel és működne.

Ugyanakkor a konkrét megvalósulás eddigi tapasztalatai is azt mutatják, hogy nem szabad abba a csapdába esnünk, hogy a "demokráciára éretlenek vagyunk", de különös gonddal aprólékos munkát kell folytatnunk azért, hogy demokratikus készségeinket a valóságban ujraterelessük, fejlesszük.

A jelenlegi helyzet, a magyar szakszervezetek mai helyzete és az új munkavállalói érdekvédelmi formáció alapfunkciói elemzésének lényeges pontja - amint az a megbeszélés során felszínre került -, hogy mit értsünk munkavállalói érdekvédelem alatt egy olyan helyzetben, amikor a dolgozók munkavállalásának csak egyik /sokszor nem is legfőbb/ része kötődik főmunkahelyéhez, amikor a munkavállalók - tudományos munkát végzőknél különösen - egyben "vállalkozóknak" is tekinthetők, olykor mások "munkaadói" is, a tudományos munkát végzőket formális kritériumok nemigen definiálják. Ehhez kapcsolódó, de más irányba mutató kérdésként felmerült a nem-tudományos munkát végző munkahelyi kollégák érdekvédelmének problémája; illetve az a felismerés is megfogalmazódott, hogy bár modellértékű lehet a tudományos dolgozók érdekvédelmi kezdeményezése, de nagyon vigyázni kell, nehogy az "elit érdekek védelmének" csapdájába essünk, ennek elkerülésére is megoldásmódokat kell kidolgoznunk.

A megbeszélés másik napirendje konkrét javaslatok tömör /most nem részletezett/ felvetésére, illetve a munkabizottság további feladatainak, funkcióinak megvitatására irányult.

Javaslatként felmerült, hogy

- * a szakszervezetnek harcolnia kell a központi és alsóbb szintű elosztási folyamatok, döntések teljes nyilvánosságáért;
- * azért a jogért, hogy az elosztás kérdéseire a szakszervezet rákérdezhesen, és érdemi választ kaphasson, illetve a döntések okait megismerve saját álláspontját képviselhesse;
- * különös figyelmet kell fordítani a bér és munkavállalói biztonság kérdésére, a munkanélküliség, állásnélküliség, szociális ellátások megoldatlan problémáira;
- * külön-külön ki kell dolgozni a "miért és hogyan harcolunk" kérdést a közvetlen munkahelyi; közép, "ágazati" és a felső, politikai szintekre;
- * ki kell dolgozni azokat az elveket és eljárásokat, amelyek a kezdeményezés belső és külső szolidaritási hálózatát megteremtik;
- * a kezdeményezés vállalkozhatna arra, hogy a résztvevőkre vonatkozó önálló árindex-bebecslést valósít meg;
- * kidolgozható lenne egy önálló önszegélyező és egy munkaközvetítő hálózat.

A munkabizottság munkájára vonatkozóan felmerült, hogy

- * minden összejövetelről írásos tájékoztató készüljön, az érintettek ezt lehetőség szerint időben megkaphassák;
- * a csatlakozásukat bejelentő jelenlegi szakszervezeti alapszervezetek képviselői legyenek jelen a munkabizottságban, minden más érdeklődő-résztvevővel együtt;
- * a munkabizottság tagjai külön figyelmet fordítanak arra, hogy a vidéken, a gazdálkodó szervezeteknél és a természettudományos területeken dolgozók érdekeiknek megfelelően közvetlenül bekapcsolódhassanak a koordinációs bizottság munkájába;
- * a munkabizottság tagjai felkérésnek megfelelően tájékoztatókat tartanak információt kérő szakszervezeti alapszervezeteknél;
- * a munkabizottság tagjai - a beérkező javaslatokra támaszkodva - összeállítanak egy "minimális" keretprogramot, melyet az érintett dolgozóknak megvitatásra ajánlanak.

Végül, le nem zárt lényeges problémaként felmerült az a kérdés, hogy erre a munkabizottságra vonatkoztatható-e a Közalkalmazottak Szakszervezete által összehívott titkári összejövetelen elhangzott azon javaslat, hogy az érintettek dolgozzák ki és nyújtsák be tervezetüket 1988. március 15-ig. E kérdésre az érintett szakszervezeti bizottságok és az ideiglenes koordinációs munkabizottság viszonyának tisztázása, illetve együttműködésük formáinak kialakítása adhatja meg a választ.

Továbbra is felhívunk minden érdekelt személyt és kollektívát, hogy javaslataikat, határozataikat juttassák el, illetve képviselőiket delegálják a koordinációs bizottsághoz!

Budapest, 1988. febr. 28. Legközelebbi megbeszélés: márc. 4. 16h

Cím: MTA Szociológiai Kutató Intézete Szakszervezeti Bizottsága
1014 Uri u. 49.